

CERKVENI GLASBENIK.

Organ Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z muzikalno prilogo vred 2 gold.,
za ude Cecilijinega društva in za cerkve ljubljanske škofije 1 gold. 50 kr.

Vredništvo in opravništvo sta na mestnem trgu št. 10.

P e v o v o d j a.

(Spisal Jakob Aljaž.)

(Dalje.)

3. Tempo.

Naj bolj nevarni pevovodje, pravi Berlioz, so tisti, ki jim je na starost kri že takó omrznila, da vsaki tempo le počasi vzamejo; če je tudi *allegro* zapisano, kmalo pridejo v svoj navadni *moderato*, ker jim njihova opešana kri takó teče. Pa ne le stari, tudi mladi dirigenti se nahajajo, ki so takó trpkega značaja, da jim je vse eno *largo* ali pa *allegro*. Pa tudi pri eni sami daljši skladbi se tempo navadno spreminja, če tudi ni zapisano, zdaj hitrejše, zdaj zopet bolj počasi, — ker vsaka daljša skladba ima različna čutila, in kakor se čutila spreminjajo, takó tudi tempo. Mozart, Mendelssohn, Beethoven, Schumann, so tolikrat tempo spreminjali, da skor ni bilo moč zaznamovati. Pa tudi vse še toliko znamenj bi bilo le nepopolnoma, ker vse znamenja ne morejo nadomestiti duha, nadárjenosti, in vnéme. Kako pa si hočeš pomagati? Naj več ustmeno, če poprašáš, gledáš in poslušáš duhovite kapélnike. Izmed vseh rečí je za dirigenta naj težja: pravi tempo dobiti, če to dobiš, že razumeš duhá dotične kompozicije, ravno takó se more narobe reči: kdor razume duhá kompozicije, ta tudi sam od sebe najde pravi tempo. Kdor se več let vadi, premišljuje, primérja, da se ne bo lahko zmotil; tedaj nadárjenost in pridnost delate dobrega mojstra. Po eni reči pevovodja najlože tempo presodi, in to so besede, prav za prav pomen besedi; zato se poje *Qui tollis* in *Et incarnatus* drugače, kakor pa *Quoniam*, *Et in Spiritum sanctum*. Nekateri manj skušene organiste tudi pisava moti, in če vidijo pesen pisano v polovičnih notah, jo dolgočasno vlečejo, tudi če je *allabreve* takt ♩ ker ne pomislijo, da bi se ravno ta pesen lahko pisala s četertinkami, in da so starejši skladátelji navadno pisali z votlimi notami, pa zato niso nič bolj počasi peli. Pred nekimi leti se je v „*Musica sacra*“ pritožil župnik čez svojega organista, da navadne pesni prepočasi igra. Witt k temu pristavi, da on sicer ne vé, v katerem tempo dotični organist pesni igra, vendar pa pravi, da imá pred ko ne župnik prav, zakaj vse kaj družega je, pred altarjem stati, in služno pri orglah sedéti; poslušalec bolj čuti, da gré pesen prepočasi, kakor pa pevec in igralec. Tudi pri „Pred Bogom“ naj gré „Slava“

nekoliko hitreje, kot „Pristop“. Včasih pa besede ne zadostujejo, posebno pri starih skladateljih, tedaj naj tempo kaže melodijo. Če gre takó hitro, da pevci besedi skor ne morejo izgovarjati in ne sopsti, si prehitro vzel. Če pa Palestrinove maše prepočasi vzameš, vso vrednost zgubijo. Če je metronomična mera zapisana, ti je lahko. Če je pa sploh zapisano le allegro, vzemi bolj počasi, ako je vmes veliko osmink, šestnajstink; in hitreje, če so le četrtinke ali polovične note. Tudi gre cerkveni allegro bolj počasi kot posvetni. Nekateri komponisti celó nočejo metronomične mere pisati, ker pravijo, da jo mora kapelnik sam najti. Stari sloveči očak Seb. Bach še splošnih znamenj večidel ni zapisal, ker si je mislil, kdor moje t h e m e, moje figuracije, njenega značaja ne razume in ne čuti, kaj mu bo pomagala laška beseda? Saj se tudi ne smé tesnosrčno navezati na metronomična znamenja, ampak le splošno. Mendelssohn je rekel, da prepočasni največ škoduje, in da je zmiraj bolj nekoliko hitreje vzeti. Wagner pa to izjavo zavrže in se iz Mendelssohna norčuje. Sploh so pa mojstri večidel teh misli, da oboje je slabo, prehitro in prepočasi, vendar je pa „slabši prepočasi, kakor prehitro“. — Če nimaš metronoma in ne veš, kje bi ga dobil, si ga sam lahko narediš. Pri Mälzelovem metronomu (MM) številka pomeni, koliko vdarccev ali mahlejev pride na eno minuto. Postavim MM $\downarrow = 60$ pomeni, da na eno minuto pride 60 četertink, tedaj ena četrtinka (en vdarec, en mahlej) trpi eno sekundo. Če najdeš zapisano $\downarrow = 88$, to pomeni, da pride 88 polovičnih not, ali 88 vdarccev na eno minuto. Ker je Mälzelov metronom precej drag, ga je Weber z nitjo nadomestil, in si ga vsak sam lahko naredi in sicer takó-le: Vzemi močno nit, priveži na en konec kako težo, p. malo svinčeno kroglo. Če je nit en meter dolga in jo na enem konci primeš ali obesiš, in zaženeš, da krogla maha, naredi 60 mahlejev v eni minuti; to zaznamova Mälzel MM = 60. Naslednja tabela kaže, koliko dolga nit naj bo v primeri k Mälzelovemu metronomu:

Mälz. Metron.	Dolgost niti	Mälz. Metron.	Dolgost niti	Mälz. Metron.	Dolgost niti	Mälz. Metron.	Dolgost niti
50	1,43 meter.	66	0,82 meter.	92	0,42 meter.	120	0,25 meter.
52	1,32 "	69	0,75 "	96	0,39 "	126	0,23 "
54	1,23 "	72	0,69 "	100	0,36 "	132	0,21 "
56	1,14 "	76	0,62 "	104	0,33 "	138	0,19 "
58	1,06 "	80	0,56 "	108	0,31 "	144	0,17 "
60	1,00 "	84	0,51 "	112	0,29 "	152	0,15 "
63	0,90 "	88	0,46 "	116	0,27 "	160	0,14 "

(Dalje prihodnjič.)

V pojasnenje in v obrambo.

„Cvetje z vrtov sv. Frančiška“ je prineslo v 12. zvezku 1884 na 356. strani pod naslovom „Opombe gledé obrednika tretjega reda“ neke čudne nazore o cecilijanstvu. „Cerkveni Glasbenik“ kot organ cecilijinega društva v Ljubljani omenjenega članka ne more in ne sme prezreti, temuč po pravici in dolžnosti ga zavrniti. Ta spis v „Cvetji“ je sicer precej zvito sestavljen, ker pripoznava po eni strani naša zahtevanja, po drugi strani se pa z izbranimi besedami norčuje iz našega truda. Glavna naloga mu je dokazati, da naj

se latinsko petje odpravi iz naše službe božje. Zato trdi, da naj latinsko poje le tisti, kdor latinsko razume; da duhovnik ne more vselej in povsod prej izpraševati in učiti svojega postreščika itd.

Kakor spoštujemo slavni red č. o. frančiškanov, ki prištevajo v ti provinciji dva svoja uda med odlične cecilijance in cerkvene skladatelje: se nam vendar kaj čudno dozdeva, kako da more list, ki ga ravno ta red izdaja, zagovarjati brezskrbnost v oziru liturgije. „Cvetje“ piše: „Mrtva latinščina — ako se ne izreka pravilno — se ne vjema popolnoma s svetostjo Kristusove cerkve in častitljivostjo njenih bogoslužnih obredov“. Tudi mi pritrdimo temu in ravno zato podučujemo svoje „postreščike“, kako da se mora tekst izgovarjati. Kdo je toraj kriv, da se latinske besede popačeno izgovarjajo, ako ne ravno duhovniki, ki latinsko razumejo, katerim pa Vi dotično odgovornost odrekujete. Vi zahtevate svetost Kristusove cerkve, nočete pa pripoznati pomočka, s katerim bi se njeni bogoslužni obredi častitljivo izvrševali! Ali ni to zoper pravilo: „Qui vult finem, velle debet media“? Ako se poprimemo Vašega načela, vsled katerega bi Vi rajši danes kot jutri izbacili vse zapovedi o liturgičnem petju, pridemo do sklepa: Z Bogom vsa liturgična pravila! In kadar ne bode več liturgija naša podlaga, ne bomo tudi več vestni v izbiri domačih cerkvenih napevov; vse nam bode potem dobro, da se le prilaga individualnemu okusu in šopirila se bode zopet posvetnost po božjih hišah, kakoršna se je n. pr. vdomačila ravno v frančiškanski cerkvi v Kamniku. V „Slovincu“ (1885., štev. 13.) se *exempli gratia* bere v nekem dopisu iz Kamnika od besede do besede:

„Nekaj je, kar mi srce teži, pa ne samo meni, temuč še mnogim drugim in to je cerkveno petje v našem Kamniku. Na Šutni se poje še dovolj cerkveno in dostojno. V drugi cerkvi pa (i. e. v frančiškanski), kjer je tudi vsako nedeljo peta sv. maša, je pa s petjem revščina. Tu pojejo dečki, pojejo, pa kakó? Kakor jih organist navadi, enako ptičku na orgeljce. No, to bi še bilo, saj cerkev ne zahteva, da bi se moralo iz not peti, pač pa ona po vsi pravici zahteva in določuje, kaj se sme peti, kaj pa ne. (Conc. Trid., sessio XXII.) Ne vem, zakaj se v tej cerkvi takó prezirajo te cerkvene določbe; čas bi pa bil, da bi jenjalo onečastenje hiše božje, katero posebno lahko-mišljeni mladini vzbujajo le bolj misli na plesišče in gledišče (!), kakor pa na pobožnost in dostojno zadržanje v cerkvi. Mehkužne in spolzke melodije, odlomki iz oper pač ne morejo srca s spokornim duhom navdajati in verne tudi ne k pobožnosti napeljevati. Takó pa ne sodim samo jaz, ampak tudi mnogo drugih, ki so za to bolj sposobni in izvedeni kakor jaz. Spolnila se bode le želja mnogo pobožnih, če se to spremeni in družega namena tudi nimam s tem svojim dopisom.“

V lastni sredi imate toraj dokaz, kam da pridemo, ako delamo v ti reči po svoji glavi. Po pravici smemo toraj zaklicati: „Hic Rhodus, hic salta!“ To so po naših mislih večji škandali, kakor kakov „tantu mergo“ ali kakov „Kyrie eleison“. (Vi zaničljivo pišete „kir je ljajštan“, kar se hvala Bogu po naših cerkvah nikjer ne sliši.) In ti škandali se gotovo godé z vednostjo prečastitega redovnega predstojništva, pa se vendar ne odpravijo. Zoper nas pa, ki stojimo na ravno tisti rimski podlagi, kakor naša blagovestnika Ciril

in Metod, zoper nas pa kličete, da smo polni nemškega duha in da bode sveti Metod nad toliko latinsko gorečnostjo žalosten celo v nebesih!

Kakó morete Vi, ljubi pater — vsaj se sami tako imenujete — zahtevati, naj bi v cerkvi nihče ne „kročil“ in ne „klepetal“ latinsko, kdor se ni učil latinščine? S tem trdite, da ni treba spolnovati cerkvenih zapovedi.

Kakó morete Vi, prečastiti, imenovati latinsko petje papagajstvo? S tem kličete Cerkev samo pred svoj sodnji stol ter ji očitata bremena, ki jih je nam naložila, katerih pa nismo zmožni nositi.

Kakó si upate poslati med svet taka „epitheta ornantia“, ker Vam je gotovo znano, kakó da se je izrazil premilostljivi knez in nadškof Alojzij Zorn 25. avgusta 1884. o priliki drugega občnega zбора cecilijinega društva goriške nadškofije? Rekel je med drugim prevzvišeni nadvladika: „Nadalje moram omeniti, da se pri slovesni peti maši ne sme peti slovensko, ampak latinsko, kakor sveta Cerkev strogo zahteva. Če bi toraj to društvo name-ravalo pri slovesni peti maši peti slovenske maše — bi jaz moral društvo zapustiti zarad načela“. Ali se nič ne zmenite za take besede?

Toliko toraj v pojasnenje in v obrambo!

Še nekaj. „Cvetje“ je menda precej razširjeno na Slovenskem, posebno med priprostim ljudstvom. Ali se ne podira s takimi spisi naše delovanje in — ali se ne jemlje na tak način veljavo duhovnikom — cecilijancem, ki se držé določil sv. cerkve, katere zasmehovati se pač katoličanu in menda tudi redovnikom sv. Frančiška ne spodobi?!

J. Borovski.

Spremenljive pevske molitve pri sv. maši

ob nedeljah in zapovedanih praznikih l. 1885. (po direktoriji ljubljanske škofije.)

(Dalje.)

8. marcija. III. postna nedelja (*Dom. III. in Quadragesima*) 2. cl. *De ea, sem.*
Glej „Cerkv. Gl.“ 1884. l., str. 25.
15. marcija. IV. postna nedelja (*Dom. IV. in Quadrag. — Lactare*) 2. cl. *De ea, sem.*
Glej „Cerkv. Gl.“ 1884. l., str. 26.
19. marcija. Praznik sv. Jožefa (*S. Joseph C. Sponsi B. M. V.*) dup. 1. cl.
Glej „Cerkv. Gl.“ 1884. l., str. 25.
22. marcija. V. postna (tiha) nedelja (*Dom. de Passione*) 1. cl. *De ea, sem.*
Glej „Cerkv. Gl.“ 1884. l., str. 27.
25. marcija. Praznik Oznanjenja M. D. (*Annuntiationis B. M. V.*) dup. 2. cl.
Glej „Cerkv. Gl.“ 1884. l., str. 26.
29. marcija. Cvetna nedelja (*Dom. in Palmis*) 1. cl. *De ea, sem.*
Glej „Cerkv. Gl.“ 1884. l., str. 33.

(Dalje prih.)

Poročilo o cerkvenem petji

v Kranjski dekaniji za leto 1884.

(Sostavil J. L.)

(Dalje.)

8. **Cerklje.** Da ne zaostanem v sporočilu o cerkvenem petji, naj tukaj navedem, kar smo se v pretečenem letu novega naučili. Najprvo moram omeniti, da so se pevske moči nekoliko pomnožile. Kadar pridejo vsi, nas je skupno 14. Za deželo lepo število! Primeri se pa večkrat, posebno pri zjutrajnem svetem opravilu, da pojemo enoglasno; to je, podpisani poje sam. Za spremembo tudi dobro!

Poje se ob navadnih nedeljah, kakor je bilo omenjeno v „Cerkvenem Glasbeniku“ meseca oktobra l. 1883. šte. 10. Od tega časa naučili smo se, kakor sledi:

„Missa in honorem S. S. Infantis Jesu“ auctore J. Schweitzer. — Ene oddelke iz maše: „Messe zu Ehren des hl. Antonius von Padua“ auctore J. G. Zangl. — „Graduale in festo Immac. Conc. B. M. V.“ po Rampis-u J. T. — „IV. Hymni in festo ss. Corporis Christi“ auctore A. Leitner. — Prejšnja leta peli smo dotične Gr. Rihar-jeve. — „O salutaris hostia“ 4 glasno od dr. F. Witt-a. — „Lavretanske litanije“ za tri enake glasove in enoglasno odgovarjajoči zbor, zložil J. Tresch. — Iz „Cerkvenega Glasbenika“: „Asperges me“, zložil Jož. Lavtižar. — „Očenaš in Češena si Marija“, po koralu priredil Jakob Aljaž. — Slednjič rabimo pesni iz obeh delov „Cerkvene Pesmarice“. To ravno ni veliko, pa boljše nekaj ko nič. Pristaviti pa imam, da smo se morebiti letos več naučili, kakor vsa poprejšnja leta, kajti vadili smo so letos, kakor nam kaže teoretično-praktična pevska šola. In to je potrebno; kjer tega ni, nič ni.

Naj mi boče dovoljeno, da pri tej priliki prijatelje cerkvenega petja na nekaj opomnim. Velikokrat sem že, bodi si v „Cerkvenem Glasbeniku“ ali v drugih časnikih, bral, kaj in kakó se je v tej ali onej cerkvi pelo, kakó ta ali oni organist izvrstno in v cerkvenem duhu igra, toda kake so orgle, to se pa redko kedaj pripeti, da bi jih kdo omenil. In to je čudno, da se ravno o orglah molči in nikdar besedice ne spregovori. Vem pa, akoravno se orgle nič ne omenijo, da so v nekaterih cerkvah take, da bi bolje bilo, ko bi jih ne bilo. Pa saj ni čuda, ako so razglašene, saj že morebiti 10 — 15 let ni bilo mojstra, da bi jih bil vglasbil. Vsaka reč se pokvari, takó tudi orgle. Naj je petje še takó lepo, ako pa vmes orgle zapojó, ki niso vbrane, vse pokvarijo. Reklo se mi boče: Naj se samo poje in ko se petje konča, naj se orgle oglasijo. Vse dobro, tudi jaz sem teh misli. Toda kak vtis napravijo take orgle? O tem ne govorim.

Vsojam si tedaj vljudno to-le nasvetovati:

Vsaka farna cerkev in tudi podružnica, kjer se nahajajo orgle, naj bi se porazumele z orglarskim umetnikom (za našo deželo bi jaz svetoval gospoda Fr. Goršiča v Ljubljani), in bi vsako leto, po številu spremenov, plačale mali znesek s pogodbo, da vsako leto enkrat orgle pregleda in malenkosti odstrani. Vzemimo, ako bi se g. Goršič ali njegovi namestnik vsako leto pri enih orglah potrudil en dan ali dva dni, smem reči, da bi ne bile nobene orgle v slabem stanu. Tukaj bi moralo prevzvišeno knezoškofjstvo takó ravnati, kakor je ravnalo pri vstanovi cecilijinega društva v Ljubljani, da bi bila namreč vsaka farna cerkev primorana svoto, katero je prevzvišeno knezoškofjstvo odmerilo, plačati. Farne cerkve, kjer se orgle nahajajo, bi gotovo ne bile na škodi, ampak na dobičku in to je želja podpisanega.

Andrej Vaeken,

nadučitelj in blagajnik dekanijskega cecil. društva.

9. **Kokra.** Pri nas smo še precej daleč za napredkom. Cerkevno petje je prav navadno — domače. Sicer imamo prav dobre orgle z neokrajšanimi tastami. Podpisani je osnoval takoj po nastopu službe v župnijskem poslopji šolo, v kateri se boče naša mladina razen drugih koristnih predmetov vadila tudi v cerkvenem petji. Upanje je, da se najde med 50 otroci, ki so sedaj v šolo vpisani, vsaj kakih 20% za petje nadarjenih in da se boče moglo prihodnje leto kaj bolj veselega poročati. *Jožef Lavtižar,*

župnik.

10. **Tržiš.** „Nolite turbare circulos meos“!

(Konec sledi.)

D o p i s i.

— **Z Goriškega**, dné 24. februvarija. — Cecilijanski voz, ki se je bil pred letom s sv. Gore v polnem tiru v naše kraje zagnal, je dosepevši v nižave nekoliko — zastal. Cecilijanci so od zadnjega občnega zbora, katerega produkcija se jim ni povsem posrečila, kakor so prej mislili, nekoliko poparjeni, vrh tega je tudi cecilijanski odbor zgubil dva delavna člana (Mnsgr. Dr. Flappa in P. Konstantina); nasprotniki pa se ne dajo spreobrniti, dà celò množi se število „nevernih Tomažev“, videč da na deželi velikokrat prvi cecilijanski poskusi — spodletijo. Temu se ni čuditi! Cecilijanske skladbe niso valcerji ali polke, ki se navadno v dveh — treh akordih zibljejo in na prvi mah v ušesa in peté gredó, ampak dišijo vže po umetnosti in zahtevajo organista in pevce, ki znajo malo več „ko hruške peč!“ Stari naši organisti na kmetih komaj note poznajo, novejši pa, če prav nekaj bolj izobraženi, vendar o preludiranji, harmoniji, o liturgiki in cerkvenih določbah še pojma nimajo. Kakó pa, če se niso prej nikjer učili? Marsikdo bi se rad dal podučiti, ko bi imel priložnost. Naše cecilijansko društvo bi torej moralo prej ko mogoče napraviti podučevalni kurz za cerkvene pevce in organiste, da bi se po tem na deželi vsaj glavne napake in škandale pri cerkvenem petji odpravilo. Se-vé da bi tak podučevalen kurz bil samo za prvo silo; temeljito in uspešno bi se pa naše cerkv. petje še le tedaj preustrojilo, ako se ustanóvi v Gorici orglarska šola, kakoršna je v Ljubljani. Dokler se ta šola ne ustanóvi, cecilijansko petje na Goriškem ne bo moglo napredovati, in vse cecilijanske misli in težnje — ostanejo samo „pobožne želje“. K temu namenu bi morala duhovna oblast cecilijansko društvo podpirati, kajti društvena njega blagajnica komaj za vsakoletne društvene potrebe zadostuje. Stvar bi bila mogoča, kakor je bil č. gosp. Harmelj pri zadnjem občnem zboru dokazal. Kdor hoče doseči namen, — in ta se po ukazu sv. Cerkve mora skušati doseči — mora uporabljati tudi namenu primerna sredstva. — Vrh tega bi bilo tudi primerno in celó potrebno, da bi naša viša duhovna oblast izdala kako okrožnico, v kateri naj bi bilo jasno razloženo, kaj in kakó se mora peti pri službi božji, da bo enkrat užé konec onim dvomom in preprirom, kateri se zarad tega čestokrat godijo. Po drugih škofijah n. pr. v nemških, v Ljubljanski, tudi v laških na Italijanskem (po najnovejšem razglasu kongregacije za sv. obrede) vsaj vedó v glavnih točkah, kaj je dovoljeno in kaj prepovedano; pri nas pa dela vsak samostalni duhovni pastir po svojem, takó da je gledé božje službe res cela babilonska zmešnjava. Vsak se sklicuje na staro navado, na „stare privilegije.“ Dobro! duhovna oblast naj določi, ali ji n. pr. navada *Tantum ergo* po slovensko zapeti res star privilegij, ali pa samo proti postavna razvada.

Vrednik „Cvetja z vrtov sv. Frančiška“ mnogo piše, da bi se na Slovenskem vpejlala novoslovenska liturgija, ali jasneje rečeno: božja služba z novo slovenskim jezikom, češ da tedaj še le bi ljudstvo razumelo sv. obrede in bi bilo skupno petje (med mašnikom in ljudstvom) mogoče. — Akoravno je ta misel videti na prvi pogled zeló „praktična“ in celó zapeljiva, vendar menim, da rimska stolica zdaj, ko so se razna njena ljudstva privadila latinski liturgiji, ne bode tega nikakor dovolila. Sicer pa po mojih mislih Cecilijanci temu predlogu ne morejo nasprotovati, ker po tem se bo še le popolnoma uresničila edinost med altarjem in korom. Dokler pa nam ti zastopniki ne prinesejo iz Rima „novoslovenske liturgije“, imajo konsekventni, na obstoječe cerkv. določbe se opirajoči Cecilijanci — edino prav.

— **Iz Vipave.** (Konec.) — Kar zadeva pa kor naše farne cerkve v Vipavi, naj naznam, da imam pevecv kake za 3 kvartete; včasih je tudi kateri več ali manj. Skušnje imamo vsak večer, izvzemši le nedelje in zapovedane praznike, in pa po Božičnih in velikonočnih praznikih ter po malem Šmarnu imamo po en teden počitnic. A še med tem časom se vsi pevci ne morejo zdržati, da bi ne prišli kake muzikalije pregledavat. — Tu se vidi veselje, in kar je še boljši dokaz njih pridnosti, je to, ker po leti vsi utrujeni od težkega dela, vendar pritečejo k skušnjam in je pol enajstih večkrat ura prej, ko grejo od mene. Da bi zmiraj mogel tako s pevci zadovoljen biti, bila bi to velika sreča zame.

Med tem časom, od kar sem v Vipavo prišel, naučili smo se 8 latinskih maš, in sicer: 4 četereglasnih, 1 troglasno, in 3 enoglasne, zraven pa še nekatere posamezne dele koralne ali figuralne, Requiem od Schöpfung na 4 glase, in koralno iz Ordinarium Missae. Pojem tudi sam, največ iz Wittovih prilog.

Po želji sedanjega č. gosp. dekana, kateremu je dobro cerkveno petje zelo pri srci, smo več nespodobnih napevov zavrgli, in naučili se mnogo dobrih. V navadi je bilo, da so se Marijine pesni od Evangelija naprej skoz vso mašo pele. Zato sem moral kakih 20 svetega Rešnjega Telesa in obhajilnih naučiti. Potem smo šli pa na praznične graduale in ofertorije. Teh smo se naučili za vse praznike v letu in na 4 glase. *Introitus* in *Communio* pa je koralni. Smem tedaj reči, da nespodobne pesni smo vse odstranili in so namesto njih poštene skladbice na kor prišle. Vendar očitno moram obstati, da tudi v treh letih ni bilo mogoče več storiti. Ravno letošnji božič pri tihih mašah smo še par starih peli, ker sem bil močno zapeljan. Toda velike maše smo praznovali, kakor je predpisano.

Ne morem drugače, da omenim še druge kore lepe Vipavske doline. Sploh so č. gospodje duhovni in učitelji, kateri so ob enem organisti, zelo na petje navezani, bodi si že cerkveno ali národno.

Posebno dobre moči in lepo petje imajo na Gočah in v Ajdovščini. Ker ta zadnja fara spada že pod Gorico, mislim, da jo radi tega vendar smem omeniti tudi v „Cerkv. Glasbenik“. Tukaj imajo same mlade moči, orgla pa č. gosp. nadučitelj, ki je jako dobrega cerkvenega duha. „Slap“ bil je pa že pred letom omenjen.

Tako bodi tedaj vsakdo prepričan, da Vipavska dolina v tej reči ni zadej. Da si o drugih korih nisem natanko prepričan, vendar rečem, da se povsod naprej pomicajo kakor se Vipavci.

Ceciljanec.

— **S Posavja.** — Gospod vrednik! Od mojega zadnjega dopisa nimam kaj eminentnega o tukajšnjem cerkvenem petji poročati, vendar pa, kar imam, hočem povedati. Moj prejšnji pevski zbor je dal na novega leta dan minulega leta petju slovó. Vzroki, da se včasih ves zbor razruši, posebno na kmetih, so mnogoteri, katerih pa ne maram naštevati, ker so pevovodjem dobro znani.

Sedanji pevski zbor pa, broječ tri pevke in mojo malenkost, vrlo napreduje. Se vé da o umetnih skladbah še nij govora. Kar se pa učimo, se poje precizno, kar smo pokazali v dan 27. julija l. l., ko je imel č. g. Matej Sitar primico. Peli smo Molitorjevo latinsko mašo op. XII., katero tudi potem ob večjih praznikih pojemo, dokler se druge dobro ne naučimo. Responsorija pojemo iz tretje priloge „Cerkvenega Glasbenika“ l. 1878. *Tantum ergo*, slovenskih maš, obhajilnih, Marijinih in drugih pesen znamo uže precejšnje število, večinoma P. Angelikovih, iz Cecilije in iz prilog „Cerkvenega Glasbenika“. Kar se tiče slovenskih pesen, nismo več v zadregi, kaj bi peli, in zanaprej se bodemo pa latinskih maš marljivo vadili.

Vaj smo imeli prvo polovico leta dve do štiri ure na teden, drugo polovico jih imamo le eno ali če je potreba, po dve uri.

Razen teh pevk se vadijo pa tudi po eno uro na teden deklice v trinajstem in štirinajstem letu starosti, katere ob delavnikih, kadar je treba pri maši peti, pojó. — Morda bi znal kdo vprašati, kje so pa pevci? Pri nas pevci nimajo glasu za petje, pa tudi ne veselja. Brez veselja pri petji se da pa jako malo opraviti.

Še nekaj. Večkrat se je uže tu povdarjalo, da se takó malo poroča o cerkvenem petji, posebno iz večjih župnij, kjer imajo skoraj gotovo velike pevske zборе, ter bi imeli pevovodje o lepem vspehu povedati, pa nij ne duha, ne sluha o poročilih, akoravno se cecilijansko petje v naši mili domovini uže več let goji. Nek gospod je rekel pri zborovanji cecilijanskega društva, da pevovodje na Dolenjskem „dormiunt in spe“. Zbudite se in poročajte, kajti taka poročila so jako interesantna in prijetna za branje. Morda pa zná kateri pevovodja reči, saj jaz nisem pisatelj, kakó bom poročal? Pa temu nij takó. „Rudečkar“ urednikov bode vse uravnal, da bode za natis dobro. Samo pové naj se, kaj se učí in poje, koliko ur se petje na teden podučuje, koliko je pevskega osobja in kakšen je napredek. To pa bode vsakdo napisati znal.

Ž.

— **Iz Bukovšice**, 9. februarja. — Ali more od tū kaj dobrega priti? bi znal kdo vprašati. Res je, da je tukajšnja župnija nekoliko ločena od posvetnega šuma, vendar so tudi tukaj dobri ljudje in nadarjena mladina. Župnija šteje 434 duš in od teh jih poje osem, t. j. 2%. To je pač malo, kaj ne? Toda dragi, to je — veliko! Ako bi se po večjih farah, ki štejejo po 3000 in še več duš, ravnali po tem pravilu, bi morali imeti po 60 in več cerkvenih pevcev.

Ko sem prišel v Bukovšico, sem vselej z nekako otožnim srcem božjo službo opravljal. Poslušati sem moral namreč petje, revno in ubogo, da se Bogu usmili. Izberem si zato izmed šolskih otrok tri dečke in pet deklic od 10.—12. leta ter jih učim vsak dan po eno uro. V petih mescih so se toliko naučili, da so začeli enoglasno v cerkvi peti. In po preteku enega leta so moji mali takó daleč prišli, da jih četveroglasno sestavno petje nij nič skrbelo. Toda zdaj pride najhujše! Tem ubogim hribovcem se je — horrible dictu — začela „riniti tudi latinščina v usta, ki niso za-njo vstvarjena, latinščina, ki našemu ljudstvu nič hasniti ne more.“ (Glej „Čvetje z vrto v sv. Frančiška“ 1884, 12. zvezek, stran 360.) „Tantum ergo“ pejejo od skladateljev: C. Aiblinger (za dva soprana in dva alta); P. Piel, J. Mohr, P. Hug. Sattner, P. Ang. Hribar. „Asperges me“ (C. Ett), „Vidi aquam“ (R. Burgarell). Potem dve enoglasni latinski maši („Missa secunda“ auctore P. Raym. Hekking in Missa „Statuit ei Dominus“ iz manuscrypta podpisanega.) Otroci latinski tekst popolnoma pravilno izgovarjajo, akoravno latinskega ne razumejo. Sploh pejejo prav spodpudno, in mislim, da z večjo pobožnostjo in z bolj živo vero, kakor marsikateri drugi, ki liturgični jezik razumi.

Svojemu g. nasledniku pa priporočam, naj bi sprejel tudi on ta mladi in nadepolni pevski zbor v svoje varstvo.

J. Lavtižar.

Razne reči.

† Dné 18. jan. 1885 je umrl v Trevir-u (Trier) č. g. Mihael Hermesdorff, stolni orglavec i. dr., rojen dné 4. marc. 1833, v mašnika posvečen l. 1859. ter stolni orglavec od l. 1862. Kakor znano, je bil rajni jako izveden v koralnih rokopisih srednjega veka. Tretji zvezek Lückove „Sammlung ausgezeichneter Compositionen für die Kirche“ je še sam za tisk pripravil; izdanje 4. zvezka, ki ima sredi tega leta na svitlo priti, pa je prevzel H. Oberhoffer. R. I. P.

— (Kratek pogovor, ki utegne nekaterim nagajivcem tudi odgovor biti.) Nedavno vprašal je prijatelj B. prijatelja cecilijanca G.: „Dragi moj, povej, povej mi vendar, kakošen razloček je med cecilijanci in proticecilijanci?“ Na kar mu G. odgovori: „Cecilijancu je prvi namen cerkvenega petja in cerkvene glasbe sploh poveličanje božje s tim, da se poje tó in tako, kar in kakor zahteva sv. mati katoliška cerkev, drugi smoter pa mu je ganenje vernikov. Proticecilijancu pa je glavna reč giniti poslušalce, ne gledé na to, se-li Bog s takim petjem poveljuje ali ne.“ — Indiferentistu B. je bil razloček takoj jasen, kajti rekel je: „Ahá, že vem, kaj hočeš reči. Cecilijanc pravi, kakor smo se v katekizmu učili: Prva zapoved je, ljubi Gospoda, svojega Boga čez vse: in druga: Ljubi bližnjega, kakor sam sebe. Proticecilijanc pa trdi, kakor sem v Z—u mnogokrat od šaljivca N—a slišal: „Bog je prvi za Kranjcem“.

— Da so v cerkvi sv. Jederti v Essen-u nove krasne orgle z 41 spremenimi postavili, to sicer za nas nij nič posebnega. Nenavaden je le način, po katerem so bile napravljene. Pri imenovani cerkvi kapelanuje že mnogo časa znani cecilijanc, čast. gosp. Wolters. Dné 27. avg. 1884 je gosp. Wolters obhajal slovesno 25letnico svojega mašništva, in pri tej priliki so orgle prvokrat pele. In prav tej srebrni maši se ima cerkev za orgle zahvaliti, kakor kaže napis na njih: „Hvalite gospoda sè strunami in orglami. V spomin na veseli dan, ko je čast. gosp. Wolters, kapelan te cerkve, 25. leto svojega mašništva srečno spolnil, so župljani in drugi katoliški mestjani Essenski le-te orgle po prostovoljnih doneskih vstanovili.“ — Res zanimivo je, kako se je ta vstanova zvršila. Spomenica gosp. jubilarantu izročena, nam reč najboljše razjasni. Knjiga ima namreč natančen zapisnik vsih piščal 40 spremenov; poleg imena piščali je zapisana njena cena in daritelj vsake posamezne piščali. Tako se je mogel bogatin in revež vdeležiti jubilejnega daru in si po svojih denarnih okoliščinah izbrati večo ali manjšo piščal. Kr. dvorni orglar W. Sauer v Frankobrodu n./O. pa je 40 pogojenim spremenom 41.ga kot svoj dar brezplačno pridal. Ta način, darežljivost župljanov uporabiti k napravi novih orgel, bi se smela tudi pri nas priporočati.

Pridana je listu 3. šte v. prilog.

Odgovorni vrednik lista Janes Gnjezda. — Odgovorni vrednik glasb. priloge Anton Foerster.

Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska R. Milic.